

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ పంచాధికశతతమః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ పంచాధికశతతమః సర్గః ॥

శ్రీరామం ప్రత్యయోధ్యాం గత్వా రాజ్యగ్రహణార్థం భరతస్యానురోధః,
జీవనస్యానిత్యతాం నిరూపయతః శ్రీరామస్య "పితృనిధనహేతోః శోకో న
కర్తవ్యః" ఇతి భరతం ప్రత్యుపదేశస్తథా శ్రీరామేణ పితురాజ్ఞాపాలనార్థమేవ
రాజ్యమగృహీత్వా వనవాసాయైవ స్వాభిప్రాయప్రకటనం

తతః పురుషసింహానాం వృతానాం తైః సుహృద్గణైః |
శోచతామేవ రజనీ దుఃఖేన వ్యత్యవర్తత || 2.105.1 ||

రజన్యాం సుప్రభాతాయాం భ్రాతరస్తే సుహృద్వృతాః |
మందాకిన్యాం హతం జప్యం కృత్వా రామముపాగమన్ || 2.105.2 ||

తూష్ణీం తే సముపాసీనా న కశ్చిత్ కించిదబ్రవీత్ |
భరతస్తు సుహృన్మధ్యే రామం వచనమబ్రవీత్ || 2.105.3 ||

సాంత్వితా మామికా మాతా దత్తం రాజ్యమిదం మమ |
తద్ దదామి తవైవాహం భుంక్ష్వ రాజ్యమకంటకం || 2.105.4 ||

మహతేవాంబువేగేన భిన్నః సేతుర్జలాగమే |
దురావరం త్వదన్యేన రాజ్యఖండమిదం మహాత్ || 2.105.5 ||

గతిం ఖర ఇవాశ్వస్య తార్క్ష్యస్యేవ పతత్రిణః |
అనుగంతుం న శక్తిర్మే గతిం తవ మహీపతే || 2.105.6 ||

సుజీవం నిత్యశస్తస్య యః పరైరుపజీవ్యతే |
రామ తేన తు దుర్జీవం యః పరానుపజీవతి || 2.105.7 ||

యథా తు రోపితో వృక్షః పురుషేణ వివర్ధితః |
ప్రాస్వకేన దురారోహో రూఢస్కంధో మహాద్రుమః || 2.105.8 ||

స యదా పుష్పితో భూత్వా ఫలాని న విదర్శయేత్ |
స తాం నానుభవేత్ ప్రీతిం యస్య హేతోః ప్రరోపితః || 2.105.9 ||

ఏషోపమా మహాబాహో తదర్థం వేత్తుమర్హసి |
యత్ర త్వమస్మాన్ వృషభో భర్తా భృత్యాన్ న శాధి హి || 2.105.10 ||

శ్రేణయస్త్యాం మహారాజ పశ్యంత్యగ్ర్యాశ్చ సర్వశః |
ప్రతపంతమివాదిత్యం రాజ్యస్థితమరిందమం || 2.105.11 ||

తథానుయానే కాకుత్స్థ మత్తా నర్దంతు కుంజరాః |
అంతఃపురగతా నార్యో నందంతు సుసమాహితాః || 2.105.12 ||

తస్య సాధ్వనుమన్యంత నాగరా వివిధా జనాః |
భరతస్య వచః శ్రుత్వా రామం ప్రత్యనుయాచతః || 2.105.13 ||

తమేవం దుఃఖితం ప్రేక్ష్య విలపంతం యశస్వినం |
రామః కృతాత్మా భరతం సమాశ్వాసయదాత్మవాన్ || 2.105.14 ||

నాత్మనః కామకారో హి పురుషోఽయమనీశ్వరః |
ఇతశ్చేతరతశ్చైనం కృతాంతః పరికర్షతి || 2.105.15 ||

సర్వే క్షయాంతా నిచయాః పతనాంతాః సముచ్ఛయాః |
సంయోగా విప్రయోగాంతా మరణాంతం చ జీవితం || 2.105.16 ||

యథా ఫలానాం పక్వానాం నాన్యత్ర పతనాద్ భయం |
ఏవం నరస్య జాతస్య నాన్యత్ర మరణాద్ భయం || 2.105.17 ||

యథాఽఽగారం దృఢస్థూణం జీర్ణం భూత్వోపసీదతి |
తథావసీదంతి నరా జరామృత్యువశంగతాః || 2.105.18 ||

అత్యేతి రజనీ యా తు సా న ప్రతినివర్తతే |
యాత్యేవ యమునా పూర్ణం సముద్రముదకార్ణవం || 2.105.19 ||

అహోరాత్రాణి గచ్ఛంతి సర్వేషాం ప్రాణినామిహ |
ఆయాంషి క్షపయంత్యాశు గ్రీష్మే జలమివాంశవః || 2.105.20 ||

ఆత్మానమనుశోచ త్వం కిమన్యమనుశోచసి |
ఆయుస్తు హీయతే యస్య స్థితస్యాస్య గతస్య చ || 2.105.21 ||

సహైవ మృత్యుర్వృజతి సహ మృత్యుర్నిషీదతి |
గత్వా సుదీర్ఘమధ్వానం సహ మృత్యుర్నివర్తతే || 2.105.22 ||

గాత్రేషు వలయః ప్రాప్తాః శ్వేతాశ్చైవ శిరోరుహాః |
జరయా పురుషో జీర్ణః కిం హి కృత్వా ప్రభావయేత్ || 2.105.23 ||

నందంతు్యదిత ఆదిత్యే నందంత్యస్తమితేఽహని |
ఆత్మనో నావబుధ్యంతే మనుష్యా జీవితక్షయం || 2.105.24 ||

హృష్యంత్యతుముఖం దృష్ట్వా నవం నవమివాగతం |
ఋతూనాం పరివర్తేన ప్రాణినాం ప్రాణసంక్షయః || 2.105.25 ||

యథా కాష్ఠం చ కాష్ఠం చ సమేయాతాం మహార్ణవే |
సమేత్య తు వ్యపేయాతాం కాలమాసాద్య కంచన || 2.105.26 ||

ఏవం భార్యాశ్చ పుత్రాశ్చ జ్ఞాతయశ్చ వసూని చ |
సమేత్య వ్యవధావంతి ధ్రువో హ్యేషాం వినాభవః || 2.105.27 ||

నాత్ర కశ్చిద్ యథాభావం ప్రాణీ సమతివర్తతే |
తేన తస్మిన్ న సామర్థ్యం ప్రేతస్యాస్త్వనుశోచతః || 2.105.28 ||

యథా హి సార్థం గచ్ఛంతం బ్రూయాత్ కశ్చిత్ పథి స్థితః |
అహమప్యగమిష్యామి పృష్ఠతో భవతామితి || 2.105.29 ||

ఏవం పూర్వైర్గతో మార్గః పితృపైతామహైర్ధ్రువః |
తమాపన్నః కథం శోచేద్ యస్య నాస్తి వ్యతిక్రమః || 2.105.30 ||

వయసః పతమానస్య స్రోతసో వానివర్తినః |
ఆత్మా సుఖే నియోక్తవ్యః సుఖభాజః ప్రజాః స్మృతాః || 2.105.31 ||

ధర్మాత్మా సుశుభైః కృత్స్నైః క్రతుభిశ్చాప్తదక్షిణైః |
ధూతపాపో గతః స్వర్గం పితా నః పృథివీపతిః || 2.105.32 ||

భృత్యానాం భరణాత్ సమ్యక్ ప్రజానాం పరిపాలనాత్ |
అర్థాదానాచ్చ ధర్మేణ పితా నస్తిదివం గతః || 2.105.33 ||

కర్మభిస్తు శుభైరిష్టైః క్రతుభిశ్చాప్తదక్షిణైః |
స్వర్గం దశరథః ప్రాప్తః పితా నః పృథివీపతిః || 2.105.34 ||

ఇష్ట్యా బహువిధైర్యజ్ఞైర్భోగాంశ్చావాప్య పుష్కలాన్ |
ఉత్తమం చాయురాసాద్య స్వర్గతః పృథివీపతిః || 2.105.35 ||

ఆయురుత్తమమాసాద్య భోగానపి చ రాఘవః |
న స శోచ్యః పితా తాత స్వర్గతః సత్కృతః సతాం || 2.105.36 ||

స జీర్ణమానుషం దేహం పరిత్యజ్య పితా హి నః |
దైవీమృద్ధిమనుప్రాప్తో బ్రహ్మలోకవిహారిణీం || 2.105.37 ||

తం తు నైవంవిధః కశ్చిత్ ప్రాజ్ఞః శోచితుమర్హసి |
త్వద్విధో మద్విధశ్చాపి శ్రుతవాన్ బుద్ధిమత్తరః || 2.105.38 ||

ఏతే బహువిధాః శోకా విలాపరుదితే తదా |
వర్జనీయా హి ధీరేణ సర్వావస్థాసు ధీమతా || 2.105.39 ||

స స్వస్థో భవ మా శోకో యాత్వా చావస తాం పురీం |
తథా పిత్రా నియుక్తోఽసి వశినా వదతాం వర || 2.105.40 ||

యత్రాహమపి తేనైవ నియుక్తః పుణ్యకర్మణా |
తత్రైవాహం కరిష్యామి పితురార్యస్య శాసనం || 2.105.41 ||

న మయా శాసనం తస్య త్యక్తుం న్యాయ్యమరిందమ |
స త్వయాపి సదా మాన్యః స వై బంధుః స నః పితా || 2.105.42 ||

తద్ వచః పితురేవాహం సమ్మతం ధర్మచారిణాం |
కర్మణా పాలయిష్యామి వనవాసేన రాఘవ || 2.105.43 ||

ధార్మికేణాన్యశంసేన నరేణ గురువర్తినా |
భవితవ్యం నరవ్యాఘ్రు పరలోకం జిగీషతా || 2.105.44 ||

ఆత్మానమనుతిష్ఠ త్వం స్వభావేన నరర్షభ |
నిశామ్య తు శుభం వృత్తం పితుర్దశరథస్య నః || 2.105.45 ||

ఇత్యేవముక్త్వా వచనం మహాత్మా
పితుర్నిదేశప్రతిపాలనార్థం |
యవీయసం భ్రాతరమర్థవచ్చ
ప్రభుర్ముహూర్తాద్ విరరామ రామః || 2.105.46 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే పంచాధికశతతమః సర్గః ||